

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSКИH ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Ljubljani, Šelenburgova
ulica 6/I.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. Bräuhäusgasse 84.

Izhaia vsakega 1. v mesecu.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto 4-40 K
za pol leta 2-20 K
za četrta leta 1-10 K
Posamezna številka 18 vin.

Štev. 5 in 6.

V Ljubljani, 1. marca 1917.

Leto XXI.

**Pisarna železničarskega
deželnega tajništva se na-
haja odslej: Šelenburgova
ulica 6I v Ljubljani.**

„Zaledje“.

Dunajska »Arbeiter-Zeitung« z dne 28. janu-
arja prinaša sledeči ostri popis življenja po kra-
jih, ki so za fronto, v takozvanem zaledju. Ker
riše člankar nad vse dobro razmere v zaledju,
ga podajamo tudi našim čitateljem. Članek se
glasi:

»Nihče več ne govori o »velikem času«, če
upre svoj pogled v »zaledje«; grozno je, kar opa-
zi tukaj. Kaj so nam hoteli vse pripovedovati v
onih psalmih, s katerimi so ustvarjali bajko o
vojni in jo razširjali, koliko je bilo visokih besed
o veličastnem učinku vojne na takozvano zaledje!
Če bi bili pisali zgodovino po teh slavnospevih,
tedaj bi se odražalo zaledje kot družba najpleme-
nitejših ljudi, kot družina neomadeževanih zna-
čajev, ki ne mislijo drugega nego na skupni bla-
gor in ki so pripravljeni žrtvovati zanj vse, ka-
terim se nikdar ne približa samopašnost, ker so
prežeti z najplemenitejšimi naziranj. Vojna, tako
so pripovedovali nekoč, je odplavila vso nizkot-
nost in surovost, v njeni vihri se je utopilo vse,
kar je grdega in egoističnega; vojna je izkazala
svojo prežvljajočo silo nad vsem, vsled nje so
se razcvetele najlepše čednosti in njen moralični
vpliv je tako silen, da ga prijemamo kar lahko
z rokami. Vojna da je povzročila naravnost pre-
porod človeštva, ki je že otrpnilo v sebičnosti
in se izvrglo v materializmu; moralični dobiček
vojne da je tako velik, tako obsežen, da celo iz-
ravna žrtve, ki jih nalaga vojna ljudstvu. Tako so
prorokovali, tako so raglašali v prozi in verzih

in kdor je dvomil o moraličnem preporodu vsled
vojne, kdor ni hotel verjeti, da se poplemeniti člo-
veški rod z moritvijo, tega so razupili za zakr-
njenca, ki noče videti, kako veličasten je postal
svet vsled vojne.

In sedaj? Sedaj pa je razgrnjen ves ta svet
tako očitno pred pogledi vseh, da si ne upa nihče
več tajiti: Da ne pozna plemenito zaledje drugega
gesla nego tega: Pomnožiti svoje premoženje!
Vojna, milijarde, ki jih meče brez prestanka v
gospodarski tok, mrzličnost in razburjenost tega
gospodarstva, to vse napravlja vojno za najvišjo
konjunkturo dobička. In zaledje izsledí to in se
zaganja v vojno kot edino, nikdar več se pov-
račljivo priliko za obogatitev. Pohlep po hitrih
in velikanskih dobičkih gre skozi družbo, brez-
mejna sebičnost je sedla na prestol; izžeti in na-
grabití, kolikor je le mogoče, to je cilj teh ljudi!
Vidimo pred seboj te junake »velikega časa« iz
zaledja, ki kujejo iz bede svoje dobičke! Oderuhi
z živili vseh vrst in stopinj, veržni trgovci, po-
rivači, vsi, vsi, ki kupčijo živila in jih prikrivajo
in nastavijo potem tak vijak cen, da nas zadavi.
In oni, ki sleparijo in goljufajo, ki si ustvarjajo
še posebno konjunkturo, ono, ki nastaja iz splošne
oslabelosti pravnega čuta. Kakšna satira na ve-
liki čas je le dogodovščina z gospo Kupferjevo,
ki je vjela toliko kalinov v svoje mreže v Ber-
linu z visokimi obrestmi, ki jih je plačevala in z
razkošjem, v katerega se je odevala, da je spra-
vila v dveh letih skupaj tri milijone mark! Veli-
kanska vojna rodi seveda tudi velikanske slepa-
rije; spomnimo se le na sleparstva, ki so se do-
godila te dni na Dunaju, Budimpešti in v Sarajevu.
Pri tem se osvetli tudi marsikatera uprava; ka-
ko so pač na Ogrskem prevzemali žito, če je bilo
mogoče, da so iztihatapili z ene same postaje tri-
sto vagonov žita!... Vojna, ki presilno ogreva
kapitalistično gospodarstvo, poganja tudi njene ne-
čednosti do velikanske višine. Samopašnost, na

kateri je zgrajen kapitalistični »red«, slavi sedaj
svoje orgije. Kar bi bilo že v mirnih časih stra-
šno, postaja vsled nasprotstva z vojno grozno.
Na eni strani, pri vojaki na bojišču vdanost in
žrtve brez števila, dolgo in tiho mučenje, po-
tem tudi v zaledju skrb in resnoba v tolikih dru-
žinah, beda in trepet. A na drugi strani lov brez
vseh pomislekov za hitrim in lahkim dobičkom,
lov, ki ne pripozna nobenih zahtev morale, še
celo zakonov ne in obenem barbarsko razkošje;
malokdaj se je pojavilo nasprotstvo med razredi
človeške družbe tako strašno kakor sedaj. Stvari
zore za zadnjo odločitev.

In ta rod nepoštenih in brezvestnih postane
buržvazija prihodnjih dni! Ni res, da ostane do-
bičku in lastni duh, ki preplaši ljudi; dehar je
in ostane kapitalistični družbi poverilo ugleda, ve-
ljave, časti in še tako dvoumni dobiček ne po-
trebuje dolgega pozabljena, da pomaga dopolniti
vzlet v meščanskem svetu... Pride čas ko spoz-
na vsakdo, kaj je napravila vojna na svetu, kaj je
umčila, kaj porodila. Vsi, ki so jo hvalili, se še
tresejo pred njeno grozo.

Žensko delo v železniškem obratu.

Značilen mednarodni učinek vojne je, da je
narastlo žensko delo po vseh, v vojno zapletenih
državah. In še drug mednarodni pojav gre vzpo-
redno s tem, pojav, ki sicer ni nov v kapitalistični
družbi, ki je pa ob sedanjih neznosni dragini-
še bolj krčječ nego navadno, namreč brezmejno,
brezobzirno izkoriščanje delovnih sil, pa nepri-
merno nizke mezde in brezvestno zatiranje nove
armade delavk.

Iz Nemčije poročajo, da je bilo že koncem
oktobra 1915 zaposlenih pri cestnih železnica-
h 12.546 sprevoznic, 9 voznikinj in 1199 drugih de-

LISTEK.

EMILE VERHAEREN:

Množica.

V teh mestih, ki v črnem bazaltu strmé,
kjer čarovni ognji iz temé plamené,
v teh mestih, kjer z grmjenjem in pretnjo,
s krikom in solzami se množica
zgošča iz tisoč glasov,
v teh mestih, ki strahoma vzkrikajo,
ko groza in vstaja jih rdeče preplavlja,
čutim svoje srce potisočeno,
čutim, kako se izpreminja in širi in polni
in v hipni ekstazi skor prekipeva.

Vročica, z drhtečimi rokami,
vsa polna sovraštva, zaslepljenega besa,
me zgrabi
in kotli kokor kamenček
sredi med množico.

Vsa zavestnost se opoteka in pada,
srce vzkipeva in nič ne vprašuje,
če dviga se k slavi ali zločinu.
In naenkrat sem oni,
ki se iztrga sam sebi,
pa se pridruži
praenotnih sil poželjenju.

Sovraštvo, blaznost, ljubezen — karkoli je že,
vse se jasni kakor v pramenu bliska,
vse se razumeva, je določeno in jasno,
še preden misli pšica prsi predre.

Ljudje s plamenicami tekajo sem, tekajo tja,
ob cerkvi se peni razburkano morje,
hiše in stolpi, kolodvorski prostori
zidovje, napisi, podboji, ograje,
vse miglja v tem rdečem večeru
pred mojim pogledom, stresa se vse.
In zlate posode polne luči na trgih
bruhajo plamene jeze in groze
obupno do nočnega neba.
Visoko na stolpu pod križem

žari ura v svitu krvavem.
Na križpotju govori mestni tribun
in preden zine še prvo besedo
prepriča že
vsakogar njegov prvi zamah.
V zdívanosti
zasramujejo sliko kronane glave
in rušijo oltarje,
kjer od nekdanj so bile svetinje.

Noč je razdrapana od vika in stoka,
električni žar se vije soparno proti nebu,
srca ljudi so brez spon kakor ptice
temu slede, ki jih zgrabi, zapelje.
Srepa oklepa groza njih duše
in izhoda iščejo v brezvročnem kričanju.
In vem: Trenotek begljiv
ustvari zdaj lahko novo usodo,
jo zadrži, jo razproste:
Bodočnost vsa, usoda vsa
je v oblasti tistega,
ki močan je, da grom in blisk
drži v svojih mirnih rokah

lavk. V železniški službi pa je zaposlenih v Nemčiji nad 25.000 žen in sicer na glavnih progah pri vlakospremljevalni službi pri osebnih in tovornih vlakih. Določbe iz oktobra 1916 odredjajo, da mora biti polovico števila sprevodniškega osebja žensk in osebni vlaki z močnim prometom naj imajo tudi po enega moškega sprevodnika. Tudi po vseh drugih panogah železniškega obrata naj se nastavlja po možnosti ženske delovne moči.

Na Francoskem so nastavljali takoj prihodnji dan po izbruhu vojne ženske v prometni službi, a danes je v železniški službi že nad 30.000 žen. Žena deluje povsod: Pri brzozjavu, pri izdaji vozniških listkov, na peronu, v jedilnih vozovih, pri strojih i. t. d. Vozove cestne železnice vodijo ženske, potem avtomobile, omnibuse in sploh vozila vseh vrst. Povsod jih uporabljajo, kjer so bili prej moški, a plačujejo jim mnogo manj nego moškim. Marcel Cachin piše v socialističnem glasilu »L'humanité« z dne 5. septembra 1916 tole: »S tem, da se je tako silno pomnožilo žensko delo v prometni službi, se je neizmerno poslabšal položaj železniških delavcev. Med tem, ko so se živila tako silno podražila, so ostale mezde tako visoke kakor v mirnem času. V nekaterih primerih so mezde celo nižje. Delovni čas se je pa za eno četrtno podaljšal, dnevi za počitek so popolnoma odpravljeni, ravno tako tudi ni ne duha ne sluha o povišanju prejemkov in o izrednih nagradah. Seveda je vzrok tega dejstva že vojna sama na sebi, ne le pomnoženo žensko delo. Ali vsakomur je jasno, da ni neorganizirano žensko delo brez vpliva na položaj delavskega razreda.«

Tudi na Ruskem je povzročila vojna, da prihajajo ženske v železniško službo. Povsod so nastavljene ženske: V delavnicah, kot težakinje, pri ogibih, na postajni službi, pri premikanju vlakov, na tehnicah, na strojih opravljajo delo kurjačev in celo uradne predstojnice so na manjših postajah. Število žensk, zaposlenih v železniški službi, presega 35 odstotkov zaposlenih moških. Da se pripravijo žene za uradniške službe, so ustanovili po nekaterih mestih zanje posebne strokovne tečaje. Prav tako kakor na Francoskem so prevzele tudi ruske žene vodstvo različnih vozil med vojno. Celo na parnikih opravljajo službo mornarjev. Za pomorsko službo zahteva vlada le, da so kapitani in nekateri drugi uradniki moški, vse drugo delo opravljajo ženske. Tudi na Ruskem vpliva neorganizirano žensko delo prav slabo na položaj železničarjev. Tako so zahtevali n. pr. železničarji na Nikolajevski progi, naj jim dovolijo vsaj one prejemke, ki so jih dobivali pred vojno.

Na Angleškem so bile zaposlene ženske že pred vojno v železniški službi in sicer jih je bilo do 11 tisoč. Vojna je potrojila to število in danes deluje na angleških železnicah okroglo 33.000 žensk. Skoraj enako število žen je zaposlenih tudi na cestnih železnicah. Položaj angleških žen v železniški službi ni bil pred vojno bog za kako sijajen. Ne samo to, da so jih izkoriščali podjetniki kar najbolj nesramno, temveč kar je še žalostnejše, delavstvo samo jih ni maralo v svojih organizacijah. Zveza angleških železničarjev je do izbruha vojne odločno zavračala vstop žen v

organizacijo. Ta nezdrava taktika organizacije je močno škodovala položaju železničark. Bile so brez zaslombe in na milost in nemilost izročene podjetnikom. Ti so jih izkoriščali do skrajnosti in jim plačevali do polovice manjše mezde nego železničarjem. Vojna, s svojim silnim prirastkom ženskega dela v železniški službi, je pa spametovala tudi angleške železničarje. Spoznali so, kakšen škodljiv vpliv jim povzroča neorganizirano žensko delo. In tako so sklenili na svojem kongresu leta 1915., da otvorijo tudi ženam vstop v strokovne organizacije in da prično odločen boj za enake mezde žensk z moškimi.

Vojna je torej ustvarila novo veliko armado mednarodnih proletark, ki ostane prav gotovo tudi, ko pride mir, ker špekulirajo podjetniki vedno na to, da je ženska delovna sila cenejša nego moška in da je ženska mnogo indifrentnejša nego moški. Zato pa je važna naloga delavstva, da se že sedaj pobriga za te svoje sotrpinke, da jim že sedaj razloži važnost strokovnih organizacij, kajti po vojni bo pritisk podjetnikov na delavstvo tako silen, da bo mnogo zamujenega, če ne nastopi delavstvo takoj s silnim odporom. V tem odporu pa nikakor ne bo moglo pogrešati tisoče in tisoče žen, ki jih vprega kapitalizem v svoj jarem.

O delovanju naše organizacije.

Centralno vodstvo naše organizacije je izdalo za leto 1916 obširno poročilo, iz katerega posnemamo sledeče:

Stanje članov koncem leta 1916 znaša 37.000, odpadlo je približno 3000 članov. Skupni prejemki so znašali za vse leto okroglo 600.000 kron, izdatki pa 489.000 kron. Organizacija izdaja tri strokovna glasila, nemškega, češkega in slovenskega. Ustavljeno je pa poljsko in rusinsko glasilo.

Pravovarstveni stroški so znašali približno 40.000 in podpore pa 44.500 kron brez zneskov, ki jih izplačujejo krajevne skupine same.

Ob koncu leta je imela organizacija 263 krajevnih skupin in 172 vplačevalnic.

V pretečenem letu je izvršila organizacija 667 intervencij.

Podporni sklad za svoje umrlih ima 16.800 članov; iz sklada se je izplačalo v preteklem letu 47.235 kron podpor.

Za Kranjsko pa velja sledeče poročilo za leto 1916:

Na Kranjskem je bilo 6 krajevnih skupin in 4 vplačevalnice s sledečim številom članov:

Krajevna skupina Ljubljana I., 171 članov; krajevna skupina Ljubljana II., 72 članov; krajevna skupina Sp. Šiška, 152 članov; krajevna skupina Borovnica, 102 člana; krajevna skupina Rakov, 47 članov; krajevna skupina St. Peter, 78 članov; krajevna skupina Jesenice, 96 članov; vplačevalnica Logatec, 26 članov; vplačevalnica Novo mesto, 27 članov; vplačevalnica Kranjska gora, 36 članov; vplačevalnica Boh. Bistrica, 22 članov; skupaj 832 članov.

V začetku vojne je bilo 106 članov vpoklicanih, kateri so se pa v teku leta 1916 zopet povrnil v službo.

Odstopilo je 286 članov; pristopilo 191; umrlo 58 članov.

Shodov je bilo 96 v tem okrožju, 4 konferenice in 72 intervencij strokovnega značaja. Tajništvo je bilo tudi pri 4 intervencijah zastopano v zadevi aprovizacije.

Intervencij s popolnim uspehom je bilo 32; z delnim uspehom 47; 17 intervencij je bilo brez uspeha.

Posebni gibanj ni bilo v tem okrožju; pač pa je bilo železniško osebje deležno vseh onih udobnosti, katere je centralno društvo izposlovalo za skupno železničarstvo. Prometne kuhinje za železničarje sicer še ne funkcionirajo povsem, kakor bi bilo želeto, ker so bila taka podjetja doslej brez vsake kontrole in ker je tudi tukaj veliko pomanjkanje življenskih potrebščin. Upajmo, da bodo sedaj kuhinje bolj natančno zasledovale svoj cilj, ker je dovoljena kontrola osebja nad kuhinjami.

Za vojno gospodarsko oskrbo železničarjev.

C. kr. železniško ministrstvo je izdalo 22. decembra 1916 sledeči odlok glede delavcev progovzdrževalne službe s preskrbo z zaboji za kuhanje.

Železniško ministrstvo smatra za nujno potrebo, da se izboljšajo razmere s prehrano živil za delavce progovzdrževalne službe. To upa doseči s tem, da se pritegnejo k prehrani delavcev in njihovih družin kuhinje za osebje in oskrbo delavcev z zaboji za kuhanje. Delavci progovzdrževalne službe so ves dan na prostem in potrebujejo zato vsaj enkrat na dan izdatno toplo hrano. Ta hrana mora biti seveda v sedanjem času zelo cena in prihajajo v poštev le najenostavnejša jedila kakor dobre juhe iz krompirja in fižola, dalje krompir, fižol, zelje i. t. d. s kosom kruha ali polente. Kruh, polento in enaka živila mora preskrbeti delavstvu progovzdrževalna direkcija; juho in prikuhe mora dobivati delavstvo opoldne v zabojih, da so jedila še topla.

Direkcije v Beljaku in Selztalu so že preskrbele delavstvu take zaboje in poizkusi so se obnesli izborno. Zato polaga železniško ministrstvo največjo važnost na splošno upeljavo teh zabojev, kjer so zato pogoji.

C. kr. železniško ministrstvo odreja z odlokom z dne 9. decembra 1916, da so upravičeni tudi eksponirani delavci, dodeljeni strojni in vlakospremljevalni službi, prejemati za čas eksponiranja prehranino v izmeri polovične dne in še dnevno po eno krono več. Ves znesek pa ne sme presegati 3 krone na dan.

Novo ustanovljeni urad za prehrano je izdal odlok glede naprav kuhinj po obratih. Najvažnejše

in sredi plamenov, požarov, svetovje novo razkrije, in z njim nejasno čuvstvo svojega časa in sveta v območje svoje volje magnetično priklene.

Čutiš, srce, v sekundi tej, kako je lepa ta ura in da kipi triumf, ki ga poje, iz pravečnega osrčja zemlje?

In povej, srce, kaj ti je še preživela zapoved in nje sijaj, ki splahnel že zdavnej je mrtev v morje,

sedaj ko vzkipeva ura sile, mladosti? Prišla je! Njen opoj je močan kot vino in trpkost ne pride nikdar več mimo. —

Glej, novo upanje vstaja iz nepojmljivega in prestavlja staro ravnovesje vsega, ki nam že zdavnej je breme in laž!

Ali čutiš, da kleše ves svet svojim večnostim lice novo, sijajno! Vse se stresa, se ruši, vse pada in obzorja, kakor da stopajo v daljo, mostovi, gradovi, temnice, zvoniki do temeljev so izpodkopani! In množic razklenjene sile porušijo preplavljenih mest veličine. Zdaj je ura čud in dejani in ura zmag in porazov, od zlata in bliskov se roke iskre preko daljav v božanskem sijaju.

Kakor val, ki se izgublja v reki, kakor perot, ki izginja v etru, tako tudi ti, o srce, se potopi v tej množici nešteti, ki mesta preplavlja s krikom, z veseljem. Le glej, o, le glej, kako se groza in zmaga tam kreše, kako tam narašča in v hipu izbruh v švigajočih plamenih,

in skuj si potem v eno enoto vse niti in žile, vse mišice prožne, vse živce drhteče! Združi, objemi razkosano skupnost v ljubezni v sebi in kamor hodi izpremema ljudi in stvari pojdi za njo, dokler zapoved najgloblja, ki goni nesvestno vse pri ravnani te ne preplameni kakor strela prejarka! In v enotnost zlij svojo silo z vsem, kar množca ustvarja nesvestno! Za vse, kar jutri šele bo zakon, je v njej slutnja že danes. Ves svet je na delu, vsi smotri na potu za ono veliko voljo, ki v trudu razkriva še mračno bodočnost, žarečo v tragičnem ognju v daljni daljavi.

O, bodočnost, kako brne tvoje sile v teh temnobazaltnih mestih, ko rušiš zidovje svojih ječ,

določbe tega odloka, ki zadevajo tudi železničarje priobčujemo v naslednjem:

Vse kuhinje na železnicah so podvržene temu odloku. Kuhinji se ne sme ustanavljati z namenom dobička. Ves pribitek kuhinj mora prihajati v prid konsumentov. Obratovanje kuhinj je pod kontrolo komisarija, ki ga imenuje urad za prehrano. Konsumenti plačujejo vse v gotovini in se jim torej ne dele nikakršne dobrote. Ko so kuhinje ustanovljene in potrjen organizacijski načrt, imajo kuhinje pravico, da prejemajo živila, ki jih upravlja država.

Ustanovitelji kuhinj, torej železnice, morajo prispevati potrebni kapital, ves inventar in prostore za kuhinjo in jedilnico. Železnice morajo pokrivati tudi vse izdatke stvarne in osobne rešije, preskrbujejo nakup živil na svoj račun.

Kuhine morajo imeti svoje knjigovodstvo in svojo blagajno, posebnega upravitelja, kontrolorja in blagajnika. Njihova imena je sporočiti komisariju.

Iz kuhinj smejo dobivati hrano vsi nastavljeni dotičnega obrata in njihove družine. Nikogar se pa ne sme siliti, nikogar zavračati.

Vsi, ki dobivajo hrano iz kuhinje imajo pravico, da izvolijo vojnokuhinjski odbor. Upravitelj vojne kuhinje mora sklicati udeležnike na razgovor in jim mora razložiti naloge vojne kuhinje in način upravljanja. Na tem razgovoru se izvoli vodja volitev in pripravljali volilni odbor, ki mora izdelati predloge za vojnokuhinjski odbor. Ako je udeležnikov pri kuhinji 50, tedaj se izvolijo trije odborniki, med njimi mora biti ena ženska; če je do 100 udeležnikov, naj ima odbor štiri člane, do 500 udeležnikov 5 odbornikov, med njimi dve ženski, če je pa še večja udeležba, tedaj se napravijo razgovori po delih obrata in po stanovskih kategorijah. Če se pa volitev izjalovi, tedaj je to sporočiti vojnokuhinjskemu komisariju, ki pozove potem sam odbornike uradnim putem. Odbor izvoli iz svoje srede načelnika.

Kdor pa kuhinjo ustanovi, ima pravico, da imenuje sam v ta odbor še enako število svojih zastopnikov.

Odbor ima sledeče naloge:

1. kontrolira karte;
2. izdela jedilni načrt;
3. skrbi za snago v kuhinji;
4. nadzira jedilnico, da je pospravljena, da se obnašajo udeležniki dostojno, da se postopa z udeležniki in uslužbenci dostojno;
5. nadzira, da so vse porcije enake in da ne uživa nihče protekcije;
6. nadzira, da se izpolnjujejo določbe §§ 78, 78a in 78b obrtnega reda glede varstva delavcev;
7. sprejema želje in pritožbe, jih zastopa pred ustanoviteljem in komisarijem.

Uprava kuhinje je obvezana, da izdela vsakega pol leta obračun in ga predloži komisariju.

Dobička ne dobi ustanovitelj kuhinje, temveč se porabi za sledeče namene: Za razširjenje vojne kuhinje, za izboljšanje hrane, za izplačilo dividend udeležnikom v razmeri njihovih jedilnih kart in za občekoristne namene udeležnikov. Predloge za razdelitev dobička izdela upraviteljstvo kuhinje in odbor — a vsak posebej — odloči pa komisar.

v teh temnobazaltnih mestih,
kjer valovi požar kakor lev
ves divji in zlat skozi mrak.
Minute, ko se rušijo stoletja,
skrivnost, ki se razgali še le na bojščih,
ure, ki v hipu ustvarjajo
novo lice vsega sveta,
ko postajajo zakoni, včeraj še čislani,
nerazumljivi,
ko se vzpenjamo na višave nove vere
in ko bes, ki se razpeni in srdit vzkipi,
vendar izkleše novo resnico
in jo odene z novo močjo in častjo
in jo reši nasilja starih zapovedi
kakor meč, ki je prevelik za svojo nožnico,
a je prelep, da bi ga dali krvniku.

Teh mest, ki so obzidana
od nočnih strahot in krvavih plamenov,
se okleni,
o srce, da postaneš veliko in silno.

Mezdno vprašanje delavcev na avstrijskih železnicah.

»Eisenbahner« z dne 20. februarja 1917 prinaša sledeči članek:

Časopisje in strokovna glasila, izhajajoča v Nemčiji, razpravljajo brez vseh ovir na dolgo in široko o položaju delavcev in železničarjev in ocenjujejo brez vseh zaprek odredbe, ki bi lahko izboljšale položaj teh delavcev. V Avstriji je pa ta stvar nekoliko drugačna. Naš list je prinesel 1. februarja članek, ki je razlagal razmere delavcev na avstrijskih železnicah. Državni pravdnik je konfisciral ta članek tako temeljito, da niti napisu ni prizanesel. Samo ena razlaga se nam zdi mogoča za tako postopanje. Izvajanja so bila brez vsake politične tendence in so razmotrivala povsem stvarno položaj delavstva in ukrepe, ki bi lahko omilili ta položaj; torej niso bila ta izvajanja taka, ki bi na kakršenkoli način koristila sovražniku, zato smatramo, da je izvirala ona konfiskacija zgolj iz mehkega srca državnega pravdnika. Najbrže je zardel od sramu, ko je čital, kakšne beraške prejemke dobivajo avstrijski železničarski delavci. Torej nekaj uspeha je le imel članek. Žal, da ni prinesla konfiskacija niti najmanjše izboljšave razmer in zato moramo, radi ali neradi, še enkrat osvetliti ono stvar.

Predvsem poudarjamo, da niso izboljšave le v interesu delavstva, temveč tudi v interesu železniških uprav, ako hočejo te razpolagati s polno delovno silo svojih uslužbencev. Prepotrebne izboljšave dosežemo le na ta način, če se prične bavititi tudi javnost s tako važnimi vprašanji, da se privede merodajne faktorje potom javnosti do spoznanja, kako nujno potrebni so potrebni ukrepi za izboljšanje razmer železniških delavcev.

V enaki meri, v kakršni so naraščale cene živil, je padala nakupovalna sila delavstva, ker je ostala njihova mezda neizpremenjena. To dejstvo smo dokazali že nešteto krat s številkami, a dosegli smo le delen uspeh, namreč konjunktorne doklade, izpremenjene pozneje v draginjske doklade (mezdné doklade in doklade za otroke). Med tem pa je dosegla draginja že neizmerno visoko stopnjo, tako da so ostale draginjske doklade brez onega uspeha, ki jim je bil prvotno določen. O tem dejstvu smo se prepričali iznova, ko smo zopet pregledali gospodarstvo male, iz treh oseb sestojече družine (oče, mati, otrok) železničarskega delavca. Žena, ki je bolehná, ima natančne zapiske o izdatkih in porabi živil. Izpisali smo iz njenih knjig podatke o porabi živil leta 1910 in postavili vzporedno porabo živil iz leta 1916 in stroške za ta živila. Primera pokaže, koliko več bi bila izdala družina leta 1916, če bi se prehranjevala ravno tako kakor leta 1910. Leta 1910 je imel ta delavec dnevnega zaslužka K 4.20, leta 1916 pa K 4.60. Njegov otrok je bil star leta 1910 deset let, leta 1916 je bil v uku, doma je imel stanovanje, hrano in obleko. V naslednjem navajamo le izdatke za prehrano, brez ožira na izdatke za stanovanje, obleko, črevlje, milo i. t. d.

	1910	1916
	krone	
Krompir, dnevno 1 kg	36.—	64.80
Sočivje	40.—	120.—
Fižol	15.—	45.—
Mast in olje	31.20	202.80
Moka, na teden po 2 kg	33.20	104.—
Mleko, na dan 1 liter	65.30	204.40
300 jajc	30.—	120.—
Meso, en četrt kg skozi 314 dni	172.70	942.—
Skozi 365 dni za 30 vin. klobase	105.—	315.—
Ribe	12.—	72.—
Sirovo maslo	31.20	156.—
Vsak dan 1 hleb kruha	177.90	355.80
Sladkor	48.—	120.—
Sir, skozi 73 dni po 20 vin.	15.60	51.—
Začimbe	9.—	42.—
Sadje	36.50	109.50
Pivo in druge pijače	58.40	189.80
Smotke, tobak	36.50	54.—

Skupaj 978.50 3322.85

Leta 1910 je zaslužil delavec vse leto 1260 K. Za nakup obleke, obuval, za stanovanje in drugih potrebščin mu je ostalo še 282 K. Leta 1916 pa je imel letnih dohodkov 1380 K in še 190 K draginjske doklade, skupaj torej 1560 K. Leta 1910 je iz-

dal za živila 978 K 50 vin.; če bi hotel leta 1916 nakupiti enako množino živil, tedaj bi bil izdal 3322 K 85 vin. in bi imel primanjkljaja K 1826.85. Iz tega računa vidi jasno vsakdo, kako silno se je morala skriti ta družina v uživanju najpotrebnejših živil, da jej je zadoščal letni zaslužek gospodarjev. Primanjkljaj je sam mnogo višji nego ves delavčev zaslužek. Tako je padla ta družina v silno bedo, čeprav je bil njen položaj pred vojno tak, da ni bila ravno na najslabšem izmed železničarskih delavcev, ker ne more nič več kupovati najpotrebnejših živil, ki so potrebni za ohranitev golega življenja. Kako pa izgleda potem življenje družin, ki imajo veliko število otrok! Nakupovalna sila delavcev na avstrijskih železnicah je vsled silne draginje padla tako silno, da strdajo delavci s svojimi družinami!

Tega dejstva ne zbrise noben cenzor, če črta še tako, dejstvo te silne bede kriči kljub temu do neba. Le najizdatnejša denarna pomoč izbriše lahko to dejstvo, taka pomoč, ki izravna draginjo, reši delavce in njihove družine pred poginom.

Mirno gledajo oblasti, kako se zbirajo vsak dan podjetniki, da diktirajo za blago cene. Država in dežele niso z nastavitvijo najvišjih cen prav nič hudega prizadale tem ljudem; le to so pozabili vsi faktorji, da bi dali konsumentom tudi toliko denarnih sredstev na razpolago, da zmorejo te najvišje cene. Tako koristijo vse te akcije le premožnim slojem, a delavstvu so v pogubo, ker slabe njihovo delovno silo. Kako pa naj vendar plačujejo državni delavci in uslužbenci one najvišje cene, če pa ne prejemajo tem cenam primerne zaslužke? Ko so bile uveljavljene najvišje cene, bi bili morali biti obenem uveljavljeni tudi minimalni dohodki delavcev, odgovarjajoči seveda draginji in stopnujoči se z njo. Le tako bi ohranilo ljudstvo svojo silo. In to, da ohrani ljudstvo svoje sile, je vendar v najvišjem državnem interesu. Kdo pa zadržuje naval sovražnikov? Ker pa takih odredb še do danes nimamo, odredb, ki bi odredile sorazmerno povišanje plač z draginjo, zato je naša organizacija prisiljena, da zahteva od železniškega ministrstva, naj se peča z vso resnobo s tem vprašanjem, a ne samo peča, temveč tudi kar najhitreje reši. Organizacija se ne zavzema za izboljšanje onih mezdnih razmer, ki so vladale pred vojno, temveč da soglašajo mezde z draginjskimi razmerami. Delavci avstrijskih železnic naj zaslužijo toliko, da ne pomrjo sami in njihove družine od gladi. Strašno dobo stradanja naj skrči uprava železnic in naj uredi kar najhitreje mezdno vprašanje!

Bajka o enakosti.

Socialni demokratje hočejo, da bi bili vsi ljudje enaki; to je neumnost. Narava sama je naredila ljudi neenake. Nikdar se to ne da izpremeniti.

Take govornice se lahko slišijo od ljudi, ki so sicer pametni. Človek jim na to odgovori, da se socialisti ne bore za enakost, ker imajo sami toliko razuma, da ne zahtevajo nemogočih reči, ampak da so enake pravice njihov cilj. Pa je že zopet pripravljena modra opazka:

»Tako! Lenoba in pridnost naj imata torej enako življenje. Tepec naj uživa to kar modrijan! Če imajo socialisti take namene, naj le ostanejo daleč proč od nas!«

Tak mož bi imel popolnoma prav, če se le ne bi motil o namenih poklicanih socialistov. Ne bi se pa mogel tako kruto motiti, če bi se le nekoliko ozrl po sedanji družbi. Kakšne pravice imata lenoba in pridnost, kakšni užitki se ponujajo tepcu in modrijanu, to se lahko imenitno študira v današnjih razmerah, in kdor se s tem kaj bavi, ne bo mogel želeči, da bi ostalo tako kakor je.

Delavec v tovarni, v jami, na železnici, v plavžu mora biti priden, tudi če bi rajši včasih malo polenaril. Kajti zanj velja kazni stradanja za zanemarjanje pridnosti. Nanj gledajo oči paznikov, mojstrov, vsakovrstnih predpostavljenih, da spoštuje pregovor: »Čas je denar!« Vsakovrstne bistroumne kontrole vpeljujejo podjetniki, da preprečijo vsako potratno časa »svojih« delavcev. Če pa uganja proletarec lenobo, ne dela tega prostovoljno; katti ključke tovaren imajo gospodarji, in če gospodarska kriza omeji naročila, ne ve fabrikant kaj početi s pridnostjo svojih delavcev.

Kadar se zmanjša reka profitov, so delavci prvi, ki se morajo pokoriti za grehe kapitalizma.

Lenoba in pridnost nimata v kapitalistični družbi enakega življenja; tej resnici se ne da ugovarjati. Ali razmerje vendar ni tako, kakor si navadno domišljajo nasprotniki socialistične enakosti, ampak ponajveč ravno narobe. Lenobi se bolje godi kakor pridnosti; kajti dobro življenje po kapitalističnih zakonih ni odvisno od tega, koliko človek dela, temveč od tega, koliko dela prevaži na druga pleča, koliko drugih ljudi vpreže v svojo službo, skratka kako zna izkoriščati ljudi. Ugodno življenje daje posest. Bogastvo omogoča lenobo in užitek obenem; pridnost pa se večinoma tako poplačuje, da mora biti človek, ki jo uganja, vesel, če zasluži zanjo vsakdanji kruh. Včasih pa še tega skromnega cilja ne doseže.

Idealisti, ki trepečejo pred socialističnim uniformiranjem, bi nemara vendar priznali, da to ni najlepše razmerje. Morda bi bilo vendar nekoliko pravičnejše, da bi užival dobrote življenja v večji meri tisti, ki jih ustvarja; namesto da dobiva lenoba nagrade. Toda ta zahteva je lahko pravična, etična in moralna, pa se v kapitalistični družbi vendar ne more izpolniti. Kajti dobrote življenja se ne morejo izdelovati z golimi rokami v zraku. Treba je zato orodja, strojev, tovarn, zemlje, jam — poleg tega pa dela kot najvažnejši element. Zakaj ruda ne pride sama iz rudnika, jeklo ne raste na trati in sukno ne dežuje iz oblakov.

Delo pa ne pride do strojev, v plavže, v fabrike, na železnice, na parnike, na laboratorije, če mu tega ne dovoli bogastvo. To pa daje dovoljenje le pod enim pogojem: »Delaš lahko, ampak sad tvojega dela bo moj. Četudi zraste ob tvojem trudu in potu, zraste vendar na mojem, in če te ne pustim na svoje, lahko iščeš, kje te bodo pustili.«

Tako nabira bogastvo nove in nove sadove, raste in raste, omogoča sebi vse lepše in prijetnejše življenje, utrjuje svojo moč, monopolizira izkoriščanje in si zavaruje v vedno večji meri pravico do lenobe. Pridnost pa prihaja boljbolj v njegovo odvisnost.

V tesni zvezi s tem je tudi argument o užitkih tepca in modrijana. Če ima neumnež polno možnjo denarja in polno listino vrednostnih papirjev, tedaj lahko uživa vse, kar daje svet. Pаметen in moder človek si mora odrekati užitke, če je siromak. Nihče ne vprašuje, če je kapitalist v tem ali onem slučaju sposoben za pravo uživanje. S svojim denarjem si lahko kupuje knjige in slike; če jih razume, je postranska stvar. V njegovi knjižnici in po njegovih sobanah je prostora zanje in za baharijo so tudi take reči primerne. Drugim ljudem je dala priroda nemara več sposobnosti, da bi jih uživali z dobičkom za svoje znanje in za svoj okus; priroda pa jim je pozabila dati tudi denarja, ki je v tepčevi blaginji.

Le tepci in lenuhi morejo želeči, da bi ostale te razmere neizpremenjene. Socializem pa ne mara privilegij za tepce in lenuhe; bori se zato, da poda življenje ljudem enake pogoje, potem pa naj pride do boljših užitkov tisti, ki je več vreden, ne pa tisti, čigar očetje so znali bolj in intenzivno ropati in izkoriščati. Ljudje ne postanejo »enaki«, če mine kapitalizem; po naravi bodo eni veliki, drugi majhni, eni plavi, drugi črni, eni delavci, drugi zaspani, eni razumni, drugi zabit. Ta prirodna različnost ostane, ker se ne da meni nič tebi nič odpraviti; ali odstraniti se da kapitalistični red, ki pači to različnost in visi nasilstvo nad prirodo. Odpraviti se da gospodstvo denarne močnje, ki daje tepcu, kar gre modremu in lenuhu, kar gre pridnemu. To je cilj socializma.

Društvene vesti.

V Celju se je vršil dne 6. februarja v gostilni »Grüne Wiese« občni zbor ondotne kr. skupine spl. prav. in strok. društva za Avstrijo. K dnevnemu redu so poročali sodrugi Ribič in Vidic; o društvenem delovanju pa društveni tajnik Kopač. Poročila so se vžela soglasno na znanje, nakar se je izvolil nov odbor in sicer: Predsednik Marn Josip; namestnik Pečovnik Filip; blagajnik Ribič Ivan; zapisnikar Turin Josip; knjižničar Mlinar Anton; preglednika računov Mlakar Josip in Gorjanc Josip; odborniki: Gumsej Martin, Dreo Anton, Kompan Ivan, Breznik Anton, Knez Rudolf in Kohl V. — Zaupnik za progo Store—Ponikva:

Čretnik Fran na Grobelnem. Za Celje—Spodnji Dravograd: Vasle Anton, prožni obhodnik Heilstein. — Po kratkem nagovoru je novo izvoljeni predsednik zaključil shod.

Na znanje cenjenim sodrugom krajevne skupine Nabrežina. V zmislu zadnje odločbe se je deželno tajništvo v Ljubljani prevzelo začasno vodstvo krajevne skupine, kamor naj se pošiljajo članski prispevki kakor tudi vsi dopisi za krajevno skupino. — Deželno tajništvo žel. organizacije, Šelemburgova ulica 6/I.

Društven shod se je vršil 27. januarja t. l. v Ljubljani v gostilni pri Poljšaku ljubljanskih kraj. skupin z dnevnim redom: Voja preskrba železničarjev. Na shodu sta poročala sodruga Tomschik z Dunaja in Kopač iz Ljubljane. Že dolgo pred otvoritvijo shoda je bila dvorana nabito polna, kar jasno dokazuje, kako potreben je bil ta shod. Sklicatelj in predsednik shoda je bil sodrug Zorja Marcel. Po kratkem nagovoru je dobil besedo sodrug Tomschik, državnozborni poslanec z Dunaja, ki je poročal o vseh ukrepih organizacije v prid železničarjem. Po končanem govoru, katerega je sledilo glasno pritrdjevanje, je v slovenskem jeziku poročal sodrug Kopač. Impozanten shod se je zaključil ob pol 11. zvečer.

Na Zidanem mostu se je vršil dne 10. februarja t. l. občni zbor krajevne skupine Zidani most spl. pr. in strokovnega društva za Avstrijo. Po poročilu predstojništva in deželnega tajnika je bil izvoljen sledeči novi odbor: Predsednik Pohar Bartl; namestnik Ožik Karel; zapisnikar Strubl Ivan; namestnik Nadu Fran; blagajnik Schuster Fran; namestnik Zupan Fran; kontrola Lazink Michael in Kresnik Alojzij; knjižničarja Lokar Karel in Vodišek Jakob; odborniki: Horjak Anton, Krohne Alojzij, Likonik Avgust, Štraus Anton. Sublagajnika za progo: Snodej Jakob, Kolar France (kurilnica); za vrhstavnostno službo: Tušar Stefan. Vse dopise in članske prispevke se pošilja glavnemu blagajniku sodrugu Schusterju Francu, skladiščni sluga, Zidani most.

Naši grobovi. Dva vrla sodruga so izgubili ljubljanski železničarji. 2. februarja je umrl sodrug Princ Anton in 20. februarja sodrug Stefan Zuzzi. Oba sta bila dolgoletna člana organizacije, vedno moža na svojem mestu in vneta delavca za proletarsko gibanje. Časten jima ostane spomin!

Centralno vodstvo organizacije naznanja, da bo izhajal odslej nemški »Eisenbahner« le po dvakrat na mesec, vsakega 1. in 15., ker se je silno podražil papir in tudi poštnina se je zvišala. »Eisenbahner« bo imel zato po osem strani. Ta odredba velja seveda le za čas vojne.

Volitev delegatov v stanovsko zavarovalnico zoper nezgode.

Pozor, uradniki, poduradniki, sluge in delavci na južni železnici!

V kratkem se vrše volitve v stanovsko zavarovalnico zoper nezgode. Zaupniki so postavili za južno železnico sledeče kandidate:

Za delegata:

Ferdinand Herzog, centralni mojster ogibov na Dunaju.

Za namestnika:

Ferdinand Kabinger, tesar na Dunaju.

Vodstvo organizacije priporoča kar najtopleje ta dva kandidata, o katerih je prepričano, da bosta vselej odločno nastopala za interese ubogih, ponesrečenih tovarišev. Obenem se zahvaljuje dosedanjemu delegatu H. Zwenku in njegovemu namestniku R. Scherbaumu za njihovo uspešno delovanje v zavarovalnici.

Društvo strojevodij in društvo kandukterjev je postavilo nasproti sklepu zaupnikov svoja kandidata, namreč zopet Zwenka in Scherbauma. Sodruga Scherbaum je že izjavil v pismu na centralno vodstvo, da ne sprejme kandidature, ker mu je solidaren nastop nad vse.

Vodstvo organizacije pozivlja torej še enkrat vse železničarje na južni železnici, da glasujejo le

za kandidata, postavljena od zaupnikov, za Herzoga in Kabingerja.

Tomschik, Schwab, Weigl.

Evakuiranim delavcem južne železnice na znanje! Razprava o tožbi evakuiranih delavcev južne železnice je preložena na 19. april, ker je umrl sodrug Zuzzi, glavna priča.

Podporni sklad za svoje umrlih članov.

Od 26. novembra do 31. decembra 1916 so bile izplačane posmrtnine za sledeče umrle člane:	
273. J. Steffel Dunaj	200 K
274. H. Trimmel, D. Novo mesto	100 »
275. J. Mayer Češka Lipa	150 »
276. F. Grohmann, Wörgl	300 »
277. A. Hautsch, Grussbach	150 »
278. M. Esler, Dunaj	150 »
279. M. Weisskircher, Hötzelndorf	50 »
280. M. Kočy, Falknov	150 »
281. M. Wursak, Lundenburg	150 »
282. J. Maly, Dunaj	300 »
283. M. Putz, Komotov	100 »
284. R. Halek, Zentrale	100 »
285. M. Paukert, Dunaj	150 »
286. R. Wenisch, Dunaj	300 »
287. K. Hüttel, Weisskirchlitz	200 »
288. C. Domes, Brno	150 »
289. L. Trappl, Dunaj	300 »
290. R. Leuz, Dunaj	300 »
291. M. Reiser, Simering	50 »
292. L. Karpf, Celovec	300 »
293. V. Prosa, Dunaj	200 »
294. M. Püschel, Bodenbach	150 »
295. J. Nešpurek, Strelitz	100 »
296. J. Appelfeld, Dunaj	300 »
297. J. Kima, Neumarkt	300 »
298. J. Blakiewicz, Przemysl	150 »
299. R. Hocky, Trutnov	150 »
300. K. Stenger, Braunau	300 »
	5300 K

Prej izplačano

45.675 K

Skupaj za vse leto

50.975 K

Od 1. januarja do 31. decembra 1916 je umrlo 177 članov in 123 žen, skupaj 300.

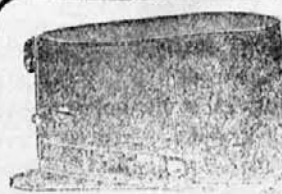
Od 1. januarja do 31. januarja 1917 so bile izplačane posmrtnine za sledeče umrle člane:

1. J. Ramser, Gloggnitz	300 K
2. M. Purr, Barn	150 »
3. St. Lux, M. Schönberg	100 »
4. E. Potučnik, Penzing	150 »
5. V. Leidel, Komotov	100 »
6. J. Pankert, Stadlau	100 »
7. J. Brandl, Komotov	150 »
8. M. Stolz, Teplice	150 »
9. A. Rosenberg, Halbstadt	150 »
10. T. Krajč, Gradec	150 »
11. E. Weber, Jägerndorf	300 »
12. R. Stoiber, Krems	100 »
13. F. Jordan, Falknov	300 »
14. K. Mis, Falknov	300 »
15. K. Wauke, Trutnov	150 »
16. J. Hebenstreit, Kl. Reifling	300 »
17. G. Pavlik, Simmering	300 »
18. J. Mitterhuber, Scharding	200 »
19. J. Panaček, Leopoldstadt	100 »
20. P. Reiterer, Kl. Reifling	150 »
21. St. Lutz, Dunaj	300 »
22. V. Gartus, Gmund	300 »
23. K. Kernbeis, Dunaj	200 »
24. A. Steindler, Kl. Reifling	300 »
25. Fr. Schuster, Annatal	50 »

Skupaj 4850 K

Umrlo je 15 članov in 10 žen, skupaj 25.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

**Adalbert
Kassig**

Ljubljana,
Židovska ulica.

Zavod za uniformo, krznar in izdelovatelj čepic priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih uniformskih predmetov za železničarje, kakor: čepice, gumbe, rosete, žnore, piščalke i. t. d. Čepice zimске in letne za strojevodje, kurjače itd. v raznih oblikah po najnižji ceni. — Postrežba točna.